

nærheten av min. Konkurrenten viser seg å være dyktigere til å drive enn meg. Hennes kaffe smaker bedre og koster mindre. Som en følge av dette går jeg konkurs, og taper mer penger enn jeg ville gjort ved et simpelt ran.

Slike situasjoner kan neppe unngås i en markedsøkonomi. Bør vi derfor gå vekk fra markedsøkonomi som system for fordeling av ressurser? Det vil nok ikke Mill gå med på. Vi bør etter hans oppfatning ikke beskyttes mot tap som følge av rettfærdig konkurranse. Det er ikke helt klart hvorfor han mener dette. Tar vi utgangspunkt i hans utilitarisme, synes det likevel nærliggende å tenke at han mener fordelene ved fri konkurranse er så store at de veier opp for ulempene forbundet med tidvise konkurser.

Skadeprinsippet avgjør med andre ord ikke alene når det er rimelig å regulere måten folk handler på. Prinsippet angir snarere en nødvendig betingelse for å gripe inn i den enkeltes frihet. Hvis betingelsen er oppfylt, må vi så vurdere om nytten ved et eventuelt inngrep står i et rimelig forhold til kostnaden det har. Med dette oppstår det en ytterligere vanskelighet: Hvordan skal vi vurdere ulike og motstridende hensyn opp mot hverandre? Hva veier tyngst når inngrep har både positive og negative konsekvenser?

Problematikken kan illustreres ved hjelp av den norske straffelovens forbud mot kjøp av seksuelle tjenester. Forbudet innebærer at den som skaffer seg seksuell omgang med andre mot vederlag, kan straffes med bot eller fengsel inntil ett år (Straffeloven, 2005, § 316). Hensikten med forbudet er å bekjempe prostitusjon og menneskehandel gjennom redusert etterspørsel og

holdningsendringer i befolkningen. Hensikten er med andre ord å forhindre skade ved å bidra til at færre drives ut i prostitusjon av økonomiske grunner, eller blir offer for menneskehandel. Ifølge en evaluering fra 2014 har forbudet langt på vei fungert etter hensikten. Det har ført til redusert etterspørsel etter seksuelle tjenester, og dermed dårligere økonomiske kår for hallikvirksomhet og prostitusjonsbasert menneskehandel. Markedet for kjøp og salg av seksuelle tjenester har også opplevd et betydelig fall (Rasmussen et al., 2014, s. 7–10). Hvis denne utviklingen også har medført mindre menneskehandel, så er det i seg selv et utvetydig gode.

Samtidig kan vi ikke bare se på de positive konsekvensene når vi vurderer nytten av en lovparagraf. Vi må også ta de negative konsekvensene i betraktning, for utilitarismens nytteprinsipp krever at vi velger det alternativet som samlet sett er best. Sexarbeidere melder selv at de er mer utrygge og løper større risiko etter innføringen av forbudet mot kjøp av seksuelle tjenester. Dette har flere årsaker. Blant annet har forbudet ført til at gateprostituerte får dårligere mulighet til å se an kundene, fordi de må ta raskere avgjørelser enn før. Det er også slik at en større andel av de gjenværende kundene ønsker ubeskyttet sex. Kombinert med tøffere konkurranse og mindre tid til forhandling og informering om risiko gir dette større fare for å pådra seg kjønnssykdommer. Videre skal det ha blitt vanskeligere for sexarbeidere å passe på hverandre på grunn av mer alenejobbing, samtidig som terskelen for å anmelde vold har blitt høyere. Selv om forbudet mot kjøp av seksuelle tjenester gir sexarbeidere et virkemiddel mot voldelige kunder, innebærer en anmeldelse at man må avsløre hvor man selger sex fra, med